

Lahaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznaniila,
tkrat natiskena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
enilainreklamcije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.
Odprte rekla-
macije so
poštne prosje.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katere se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.
Neizskavana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
temi poslani knjige
se ne vračajo.

Tristoletnica rojstva J. A. Komenskega.*)

Dne 28. marelja 1892 bode 300 let, kar se je narodil v Nivnicah pri mestu Ogerski Brod na Moravskem velikan učenosti, očeak učiteljev, ustvaritelj denešnje pedagogike in največi reformator naš Jan Amos Komensky. Vsa Evropa in Amerika se pripravlja, oslaviti dostojno tristoletnico njegovo na slavnj spomin njegove duševne velikosti. Učitelji slovenski! Znano nam je njegovo trpljenje in nečuvne nezgode, a sredi preganjanja in največe bēde mu ni upadlo srce biti za svoj narod, sredi zvenenja bojnege orožja je ustvarjal v svojei visokei učenosti nesmrtna dela, ki so postala temelj naobraženosti vseh narodov na zemlji, in s tem si je postavil vže sam neumrljivi, učni spomin v srcih vseh narodov na syetu. Zato je postala tristoletnica njegovega rojstva predmet navdušenih slavnostij po vsej Evropi, dā tudi v Ameriki.

Tristoletnico njegovo bodo slovesno slavila sledeča mesta: 1. Ogerski Brod. 2. Prerov. 3. Pardubice. 4. Praga z mesti Žižkov, Smihov, Karlín, Hradčani, Vinogradi in Holešovec. 5. Brandys nad Orlicem. 6. Kolin. 7. Plzen. 8. Fulnek. 9. Lešno. 10. Dunaj. 11. Linc. 12. Saros Potok. 13. Amsterdam. 14. Naarden. 15. Berlin. 16. Herborn. 17. Elbink. 18. Hagen. 19. Koblenz. 20. Mnihov. 21. Heilbron. 22. London. 23. Novi York in cela vrsta mest, trgov, akademij, društev in drugih korporacij na Českem, Moravskem, v Šleziji in v inozemstvu. V Berolinu se je ustanovilo na oslavo tristoletnice društvo „Internationale Komensky-Gesellschaft“ in temu društvu so vže pristopila vsa zgoraj našeta mesta (Praga kot ustanovnik 300 mark), nadalje je pristopilo mnogo društev, odličnih oseb in zavodov, med temi: 1. Zaveza čeških učiteljskih društev na Moravskem in v Šleziji. 2. Zaveza čeških učiteljskih društev na Českem. 3. Češka akademija znanostij in umetnostij. 4. Členi pruskega naučnega ministerstva. 5. Vzgojiteljski bureau zjedinjenih držav v severnej Ameriki. 6. Ministerstvo notranjih zadev v Nizozemskem. 7. Naučno ministerstvo v Švediji. 8. Naučno ministerstvo na Saskem. 9. Vrhovni šolski svet v Elzas-Lotarińskem. 10. Avstrija. 11. Ruska. 12. Italija. 13. Švica. 14. Francozka in drugi. — Društvo je štelomeseca avgusta 1891 vže 540 najodličnejših članov, in jih šteje dandanes gotovo čez tisoč.

Način slavnostij po mestih.

Po vseh večih mestih, kjer so gledišča in višje šole kakor na Dunaji, v Pragi, Brnu, Amsterdamu itd. bodo dne 26. marelja slavnostni shodi, v katerih se bodo ocenila dela Komenskega, dne 27. marelja slavnostna akademija, a dne 28. marelja pa slavnostne predstave v glediščih z živo podobo Komenskega. Nekatera mesta na Nemškem in Českem

*) Slavno uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ prosimo, da blagovoli ta spis ponatisniti. Pis.

bodo nazvala ulice in cele dele mesta z imenom Komensky ter bodo v slavnostnih dneh razsvetljena.

Način slavnostij pri učiteljskih društvih.

Vsa češka učiteljska društva na Českem, Moravskem in po Šleziji, katerih je okoli 200, slavila bodo to tristoletnico z vsemi mogočimi svečanostmi. Prirejevali bodo po manjših mestih, trgih in vaseh ljudske shode, v katerih bodo narodn v poljudnem predavanji opisali življenje in delovanje Komensky-jevo, prirejevali bodo dne 26., 27. in 28. marcija koncerte, akademije, gledališne igre itd. in pri vseh slovesnostih se bode pela „himna česko-slovanskega učiteljstva“. V Pragi otvori učiteljstvo v zvezi z vsemi pedagoškimi društvi srednjih in visokih šol „Muzej Komenskega“ kot slavnostno razstavo. V mestu Prerov pa otvori Moravsko in Šlesko česko učiteljstvo „Muzej Komenskega“ kot drugo slavnostno razstavo in ob enem se otvori tudi „podporni jubilejni zaklad učiteljstva na Moravskem in Šleziji“, za katerega so vže več let nabirali doneske.

Spomeniki.

Pred 22 leti o dvestoletnici smrti velikega Komenskega je postavilo česko učiteljstvo v mestu Prerov lep spomenik, katerega je mesto letos prenovilo. Istotako so prenovili spomenik Komenskega v Brandysu nad Orlico. Mesto Praga in Fulnek postavite po jeden spomenik na vedni spomin, a česko učiteljstvo hoče v rojstnem mestu, v Ogerskem Brodu postaviti še posebej z lastnimi doneski dostojni spomenik in vzdati spominsko ploščo na hišo, kjer je pred 300 leti stala rojstna hiša Komenskega. Česko učiteljstvo je pred jednim letom nabralo v ta namen vže 1500 gld. Odbor za stavljenje imenovanega spomenika v Ogerskem Brodu, v katerem so zastopana vsa česka učiteljska društva, vse visoke, srednje, obrtne, meščanske in ljudske šole Česke, Moravske in Šleske, je razposlal pred kratkim zadnji poziv za prostovoljue doneske.

Književna slavnost.

V českej in nemškej književnosti izide letos cela vrsta izdanj Komensky-jevih del. Za vse vrste naroda od najnižjih do najvišjih krogov so skrbeli česki pisatelji. Vsa književna društva od česke akademije znanosti in umetnosti do „Matice lidā“ objavljajo vže zgotovljena dela. Učitelji izdajajo spise o Komenskem za mladino, pesniki priobčenejo v vzvišenem slogu svoje proslave za beletristiške liste in slavnosti, glasbeniki uglasbujejo himne itd. za akademije in koncerte. V istem smislu slikajo slikarji Komenskega z zgodovinskimi dogodki. Slavni česki slikar Vaelav Brožík dogotavlja v Parizu najkrasnejšo svojo zgodovinsko sliko Komensky, katero rastavi na oslavo tristoletnice v Pragi, umetniki pa modelujejo iz sadre kipe slavnega Komenskega. Tako se praznično pripravlja ne samo ves česki, temveč tudi drugi narodi, da proslavijo dostojno tristoletnico duševnega velikana.

Ni mogoče tu opisati vsega delovanja, hotel sem le v obširnih obrisih podati obraz Komensky-jevih svečanostij, a tudi pri nas na Slovenskem se vže nekatera društva pripravljajo, da bi oslavila Komenskega, te, če tudi jako hvalevredne priprave pa se mi zdé zelo pomanjkljive v primeri z neizmernimi zaslugami našega očaka. Mi slovenski učitelji, ki smo se čutili dovolj močne združiti se v jedno celoto za jačenje svojega stanu in poklica, smo gotovo tudi idealno in moralno zmožni z lepšimi izsledki oslavit slavnega Komenskega; zato se nsojam slovenskemu učiteljstvu v blagohotno pretresovanje in uvaževanje staviti sledeče predloge:

Predlog 1. Učiteljstvo slovensko naj slavi tristoletnico Komenskega:

a) Vsako učiteljsko društvo za se po svojih močeh in razmerah v svojem okraji s prirejevanjem slavnostnega zborovanja, petjem oziroma koncertom in s poljudnim prednašanjem.

b) Zaveza slovenskih učiteljskih društev pa o priliki svojega zborovanja o binkošnih v skupnej svečanosti. Tudi česko učiteljstvo priredi izvan slavnostij dne 26., 27. in 28. marnija, (kateri dnevi bodo šole prosti) pozneje skupno učiteljsko slavnost.

Predlog II. V vedni sponin Komensky-jev naj si Zaveza in vsa ostala slovenska učiteljska društva pridenejo pridevek „Komensky“, torej bi se naša društva glasila:

- a) Komensky, Zaveza slovenskih učiteljskih društev,
- b) „ učiteljsko društvo za Celjski okraj,
- c) „ „ „ „ Maribor,
- d) „ „ „ „ Ptuj,
- e) „ „ „ „ Kranj,
- f) „ „ „ „ Gorico.
- g) „ slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani,
- h) pedagoško društvo v Krškem, itd., itd.

To dopolnjevanje imen naših društev podpiram s sledečimi razlogi.

1. Velikost učenjaka očaka učiteljev, reformatorja šole, ustvaritelja našedobne pedagogike pri vseh narodih in pri nas Slovencih, ki se ravnamo po Komensky-jevem načelu, da se mora ves pouk naslanjati na podlago materinega jezika, zasluži, da mu postavimo ne samo v svojih srcih uče se njegova dela, temveč tudi pred svetom večni spomin.

2. Na Českem, Moravskem in v Šleziji je okoli 200 učiteljskih društev in večina se zove vže od časa 200letnice Komensky-jeve smrti torej od leta 1870 z imenom Komensky, ime dotičnega kraja ali okraja, a ostala društva si pridenejo to ime letos na oslavo tristoletnice.

3. V Praških mestih t. j. v Pragi, Žižkovu, Karlínu, Smihovu, Hradčanih, Vinogradih in v Holešovicah je 7 učiteljskih društev in vsa ta društva so sklenila pred kratkim združiti se v jedno veliko društvo Pražko z imenom „Komensky“ ter tako pokraj drugih slavnostij oslavití tristoletnico Komenskega.

4. Zaveza čeških učiteljskih društev na Moravskem in v Šleziji si pridene na oslavo tristoletnice ime „Komensky“.

5. Isto tako si pridene letos Zaveza čeških učiteljskih društev na Českem pridevek Komensky.

6. Na Dunaji se zove celo česka šola Komensky ter ima na poslopji v resnici tudi nadpis „Komensky“.

7. V Berolin-u se je ustanovilo mednarodno svetovno društvo z imenom „Komensky-Gesellschaft“.

Predlog III. Zaveza in vsa druga učit. društva naj pobirajo prostovoljne doneske med členi in nečleni za veliki spomenik Komenskega v Ogerskem Brodu na Moravskem. Doseže-li pri nas nabrana vsota 100 gld. daruje se le polovica za imenovani spomenik, a polovica se daruje podpornemu jubilejnemu zakladu českega učiteljstva na Moravskem in v Šleziji (jubilejni fond podporovaci Ustředního spolku jednot učitelských na Moravě a ve Slezku.)

Obe vsoti se pošljete po Zavezi na sledeči naslov: „Komensky, ustředni spolek jednot učitelských na Moravě a ve Slezku“. Predseda pan František Slaměnik, ředitel měštanske školy a vydavatel týdeníku „Komenský“ v Prerově (Prerau in Mähren).

Predlog V. Zaveza in vsa učiteljska društva na Slovenskem naj zbirajo pri členih in nečlenih darovane knjige v katerem jim drago jeziku in kakoršne koli vsebine od šolskih do najučenejših knjig za veliki muzej Komenskega (Museum Komenského v Prerově), kateri se otvori ob tristoletnici in bode onde vzdržavan na vse čase. (Jednakí

muzej se otvori tudi v Pragi). Darovane knjige se naj oddajo pri dotičnem skrajnem društvu, a Zaveza jih dpošlje skupno z denarnimi doneski na zgoraj imenovani naslov.

Pisatelju teh vrstic so na drobno znane veličastne priprave po Českem, Moravskem in v Šleziji kakor tudi na Nemškem in v drugih državah; zato bode odslej z globokim spoštovanjem in neomejenim čiščenjem do slavnega Komenskega za trajanja tristoletnice redno poročal slovenskemu učiteljstvu o vseh sem spadajočih slavnostih v naši in tujih državah, hoteč oživiti slavnemu spomin najslavnejšega svetovnega učenjaka, pedagoga, reformatorja šolstva in človeka-trpina. Posamezna naša učiteljska društva pa naj ne zamujajo poročati o svojih doneskih za spomenik in zbirkah knjig za muzej, kakor tudi o načinu, kako bodo slavila posamezno to svetovno tristoletnico, da se s takimi poročili spodbujamo in uživljamo k čilejšemu delovanju.

Tovariši! Moralno in idealno čuvstvo naše nas sili, da se spominjamo s čiščenjem slavnih mož, kateri so več ali menj pomogli k razvitku in napredku človeštva a posebej še našega naroda. In tak mož ogromnih zaslug, velikan učenosti je Jan. Amos Komensky, slavnemu Čeh, kateri je nosil breme vsega zla in zemeljskega trpljenja z ljubeznijo do Boga in svojega naroda, kateri je sredi trpljenja s čudno vstrajnostjo, s svojo visoko učenostjo in neumorno marljivostjo ustvarjal nesmrtna dela kot temelj naobraženosti vseh narodov, proglašivši prirojeno načelo pouka na podlagi nazornosti in materinega jezika za prvo in najpoglavitejšo načelo vsega pouka. Slavimo torej slavnemu spomin velikanu Komenskega vsi slovenski učitelji. Naj ne bode nikogar, kateri bi se letos z dostojnim čiščenjem ne spominjal Komenskega nesmrtnih zaslug, da se tako dopolnijo preroške besede njegove: „Živi vedno narod, ki si Bogu posvečen, ne izumri nikdar; kajti tvojih mož je brez števila veliko!“

R. K.,

vneti čestilec Komenskega.

Pregovori in izreki ter njih obravnava v ljudski šoli.

(Za nagrado.)

(Konec.)

Kako pa se naj obravnava pregovor na srednji stopinji? Tudi tu je umestno razviti in raztolmačiti pregovor na podlagi kake primerne kratke povestice (basni).

„Ne prodajaj kože, dokler medved v brlogu tiči“. Ta pregovor čitamo na prvem mestu II. Berila stran 20. Za uvod za tolmačenje tega pregovora naj učitelj pove znano dogodbico o dveh mladeničih, ki sta zvedela za medveda v bližnjem gozdu ter se potem odpravila nadenj, da bi ga ustrelila. Vže med potjo računata, koliko bosta spečala za njegovo kožo. Prideta do krčme, stopita vanjo ter pijeta tu vže na račun medvedove kože, ki jo bosta drago prodala. A ko pa kesneje v gošči medveda zagledata, upade obema pogum tako, da zbežita po hosti. Gostilničar, pri katerem sta se kesneje oglasila, debelo se jima je smejal ter dejal: „Ni pametno prodati kože, dokler še medveda nimamo“.

Kaj je brlog? Medvedovo ležišče. Česa ne smemo prodajati? Kedaj ne smemo prodajati kože? Dokler še medved v brlogu tiči. O kakej koži se tu govori? Kako vemo, da je govor o medvedovi koži? Kaj pomeni beseda „tiči“? Zakaj ne smemo prodajati kože? — Ker še ne vemo, ali bomo ustrelili medveda ali ne. Ne smemo se preveč na svojo moč zanašati — lahko nam spodleti. Kaj nas torej uči ta pregovor? — Da ne smemo zapravlјati stvari, koje nam še niso zagotovljene. Nek drug pregovor trdi: Kdor prej zapravi ko dobi, mu sreča spodleti.

Na višji stopinji naj se drži učitelj pri obravnavi pregovorov natanko nekega določenega reda, po kojem je možno tudi učencem (ustno ali pisмено) po končani obravnavi pregovora sestaviti kratko razpravo.

Poglejmo si jeden pregovor spisa v III. Berilu, stran 8: „Več je vredna domača gruda, nego na tujem zlata ruda“. Kaj pomeni beseda „gruda“? Nepravilni kos ali košček nekaterih snovij. Namesto kos zemlje, kos soli, lahko rečemo gruda zemlje ali prsti, gruda soli itd.

O katerih tvarinah se v tem pregovoru govori? O grudi in o zlati rudi, ki je najzlahtnejša ruda (kovina). Kaj trdi ta pregovor? Da je domača gruda več vredna, nego na tujem zlata ruda ali z drugimi besedami: Košček prsti doma več je vreden ko velika ruda zlata v tujini.

Je-li gruda prsti v resnici več vredna, nego cela ruda zlata? Ne — in tega tudi pregovor ne trdi, on le pravi, da je domača gruda več vredna nego na tujem zlata ruda. Teh besed pa ne smemo vzeti doslovno, t. j. tako, kakor so: Pregovor le hoče reči, da je za onega, ki ljubi v resnici svojo domovino, domači kraj najdražji. Borna kočica v domačiji mu je ljubša, nego krasna palača v tuji deželi, kjer nikogar ne pozna; majhen košček zemlje, ki ga obdeluje v potu svojega obraza, dražji mu je, nego velika in prostrana polja v tujini. Mnogo ljudij odšlo si je vže iskat sreče daleč tja čez morje — v bogato Ameriko.

Res so si pridobili tamkaj nekoji precejšnje premoženje, a kaj jim je hasnilo vse to premoženje, ker se jih je nazadnje vendar-le polastila želja po ljubljeni domovini, kjer jim živé stariši, prijatelji in znanci, kamor jih vežejo mladostni spomini. In marsikateri tak „srečolovce“ je sprevidel takrat resničnost pregovora, o katerem smo se baš razgovarjali.

Največje bogastvo torej često ne more nadomestiti sreče, kojoj uživa človek v svojem domačem kraju.

Kedó mi vé povedati še druge pregovore, ki tudi kažejo, da je naš pregovor resničen? Povsod dobro, doma najbolje. — Ljubo doma, kdor ga pozna. — Dobro doma, kdor ga ima. — Vsaka ptica rada tje leti, kjer se je izvalila, itd.

Kaj pravi v Fr. Erjavčevem spisu*) oče svojemu sinu o sreči? Ako želi sreče, prave sreče, naj ostane doma v svojem rojstvenem kraju, v hiši svojega očeta. Kako zdihuje popotnik v znanej pesmi „Popotnik pridem čez goro“ po svojej ljubej domači deželi? Dežela ljuba, kje ležiš, ki jezik moj mi govoriš? — — Zdihujem, vprašam vedno kje — Prijat'ljí! k vam želi sree, itd. itd.

Ker je torej domači kraj — domovina za nas tolike važnosti, treba je, da ostanemo, če le mogoče v njej, da delamo za njo in ne sanjamo o sreči tujih dežel.

Na tak in jednak način se obravnavajo izreki, naj si bodo v vezani ali v nevezani besedi. Kratke in lahko umljive pregovore in izreke naj obravnava učitelj v uri, ki je določena za čitanje. Pri teh mu ni treba dolgega besedovanja, saj obsega mnogo pregovorov goli nauk ali kako resnico, kojej ni posebnega pojasnila treba. V teh slučajih je obravnava zelo prosta in jednostavna. Tako n. pr. tolmačenje nastopnih pregovorov ne bode delalo učitelju nobednih težav: Kdor laž govori, vso vero zgubi. — Kdor laže, rad krade. — Bogu posojuje, kdor ubožen kaj podeljuje. — Ves svet oko božje. — Veselo sree pol zdravja. — Snaga je Bogu in ljudem draga. — Kdor moliti ne zna, naj se na morje poda, itd.

*) Razume se samo po sebi, da se more staviti to vprašanje le takrat, ako je učitelj 28. spis v III. Berilu tudi vže obravnaval.

Daljšje in težje pregovore kaže obravnavati vsakega posebej. Tudi ni baš neobhodno potrebno, da bi se obravnavali pregovori in izreki po vrsti, kakor so v knjigi. Nekateri pregovori izražajo jedno in isto misel, a na različne načine. N. pr: Kolikor glav, toliko mislij. — Kolikor glav, toliko pameti. — Kdor ne hrani krajcarjev, ne šteje zlatov. — Komur krajcarja ni mar, ne bode rajniša gospodar, itd.

Na to je treba otroke prilično opozoriti. Kaj primerno je tudi napeljavati otroke k temu, da sestavljajo pregovore, ki govoré o enem in istem predmetu, v skupine. Kajpada na najvišji stopinji, kjer je vže precejšnja obilica pregovorov in izrekov njihova last. Postavimo: Napišite vse pregovore o laži in lažnjiveu. (Laž ima kratke noge. Laži je plitko dnó. Kdor laže, tudi rad krađe. Laž nima rok, a vendar človeku zaupanje razdere. Lažnjivec ne sme biti pozabljivec . . .) Ali pa: Prijateljstvo v pregovoru. (Prijatelja spoznaš v nadlogi, zlato pa v ognji. Prave prijatelje skušamo le v nesreči. Pravi prijatelj ne bo časti, ne imetja kratil, itd.)

Na tak način je zbral tudi profesor dr. Sket narodne pregovore v skupine ter jih v svojih srednješolskih knjigah „Slov. Čitanka I. in II.“ kot „narodni zaklad mladini sporočil“.

Mislim, da bi bilo kaj primerno, ako bi se tudi v Čitanke ljudskih šol, ki se baš sedaj prenarejajo, sprejeli pregovori in izreki v taki obliki. Pri tej priliki nam je tudi omeniti, da bi kazalo po našem mnenji v Čitankah za nižjo, deloma tudi za srednjo stopinjo, nadomestiti nekaj manj umljivih pregovorov z ložjimi, otroškemu nazornemu okrožju bolj primernimi. Zdaj ko imamo vže Slovenci tako izvrstno in bogato zbirko „Pregovorov“, katero je sestavil marljivi tovariš Fr. Kocbek, to gotovo ne bode težko. Med 3000 pregovori, koje rečena knjiga šteje, bode se našlo gotovo dokaj lepih in lahko doumnih.

Pregovori: Bob v steno metati. — Roka roko umiva, itd. (Glej „Zač.“) so sicer lepi, a za nižjo stopinjo ne baš najboljši. „Jabelko ne pade daleč od jablane“ (a ne jablani kakor čitamo napačno v II. Berilu stran 21). Ta pregovor ni za otroke, zvečemu za najvišjo stopinjo. Če hočem ta pregovor v šoli pravilno razložiti, reči moram tekom obravnave: „Jabelko ne pade daleč od jablane“ pomeni: Kakoršni so stariši, takšni so navadno otroci — dobri stariši imajo dobro, slabi navadno slabo in pravno pokvarjeno deco itd. Ali naj otrokom rečem, da naj skrbé za to, da se njih stariši poboljšajo? Kaj more otrok za to, ako nima dobrih in poštenih roditeljev? Izbacnimo torej ta pregovor iz naših Čitank! Ker govorim vže o pregovorih v naših Čitankah, ne morem si kaj, da bi ne izrekel svojega začudenja nad tem, da „Razinger-Žumerjevo prvo Berilo“ nima niti jednega berilnega sestavka, ki bi sodrževal pregovore in izreke. Lepo in hvalevredno je sicer, da tolmači ta šolska knjiga razne pregovore in izreke kakor: Hudobnež s pregreho zanko si snuje, katera gotovo ga hudo hudo kaznuje. — Močnejšemu vselej obvelja, ne prepiraj se ž njim. — Kdor nevarnost ljubi, pogubi se, itd. na primernih povestical*) a dobro bi bilo vsekako, ako bi se otrokom tudi v posebnem sestavku, t. j. skupno ponudilo par lahkoumljivih pregovorov.

Predno zvršim kratko svojo razpravo, naj še postavim tukaj sem osnutek, katerega so sestavili izkušeni šolniki — pedagogiški klasiki za obravnavo pregovora in izreka v ljudski šoli. Glasi se:

I. Na nižji in srednji stopinji naj se tolmači pregovor s pomočjo kake primerne povesti (basni), ki se otrokom kot uvod pripoveduje. O povesti se naj potem razgovarja in sicer tako, da se najde iz pogovora takorekoč sam ob sebi dotični pregovor. Na srednji

*) Jedino ta način tolmačenja ustreza na tej stopinji metodičnim zahtevam.

stopinji je treba pregovor, potem ko se je iz povesti izvêl, še bolj natanko pojasniti. Učence je treba tú najprej na naravni ali navadni ter potem na preneseni pomen opozoriti ter ga uporabiti za življenje.

II. Na višji stopinji je postopati po tem-le redu:

1. Pregovor se prečita.
2. Tolmačijo se posamezni, nejasni izrazi.
3. Razloži se pomen in sicer a) resničen, b) prenesen.
4. Pomen pregovora se dokaže a) z vzgledi iz lastne skušnje, b) iz zgodovine, c) z izreki imenitnih mož in d) z drugimi pregovori in izreki.
5. Pregovor se uporabi na razne razmere praktičnega življenja. — (Nasledki, pouk, opomin.)

Konečno še omenim, da je vestna in natančna priprava za obravnavo pregovorov in izrekov učitelju neobhodno potrebna. „Pregovor je dober konj, in dober konj treba tudi dobrega jahača“ pravi Arabec. Sicer pa je jasno kakor beli dan, da oni učitelj, kojemu se zdi priprava na pouk v obče nepotrebna, tudi v pregovorih ne bode našel mnogo tvarine za obrazovanje razuma in pospeševanje npravstvenega hotenja — poučevanje takega učitelja je v obče pomanjkljivo in smelo je postavimo na stopnjo opraviła kakega rokodelca. Prav trdi tu Dr. A. Keller:*) „Ohne Vorbereitung ist ein klarer, gedeihlicher, direct dem Ziele zusteuender Unterricht nicht möglich. Er artet aus in ein planloses Reden über und um den Gegenstand, vergeudet die ohnehin knapp zugemessene Zeit und vernachlässigt die so kostbaren Kinderseelen“.

*) Kehrein's „Handbuch der Erziehung und des Unterrichtes“, stran 501.

Slovstvo.

Ocena.

Od Družbe sv. Mohora prejeli smo za leto 1891. šestero knjig, ki so po svoji vsebini tako raznovrstne, da bode vsak ud, in bodi-si katerega stanu koli, v njih našel to in uno, kar ga bode mikalo in zanimalo. Števila družbinih udov se je tudi letoš pomnožilo za 3743, tako da je družba l. 1891. za vsena imelo 51.827 udov, kar je z ozirom na mali naš narod ogromno število. Pomnožili so se pa udje po vseh kronovinah, dokaz, kako ukaželjno je naše ljudstvo in kako z veseljem sega po knjigah, koje čitati in umeti se je v šoli naučilo. Nadjamo se pa, da tudi to število še ni najvišje, temveč da bode tudi še v prihodnje raslo tako dolgo, dokler ne bode v vsaki kmetski hiši vsaj po jeden ud. — Da pa to dosežemo, združiti nam bode vse moči, slav. odboru bode skrbeti za dobre, ljudstvu primerne knjige, nam drugim pa bode delovati na to, da se ljudje družbe še bolj poprimejo ter še v večjem številu k njej pristopijo.

„Koledar za leto 1892“ prinaša poleg navadnih koledarskih rečij popoln imenik

vseh udov in več prav dobrih spisov, od kojih so nekateri tudi sè slikami ozaljšani, kar moramo s posebnim zadovoljstvom omeniti; kajti ravno po slikah postane spis in knjiga tem mikavnejša. Gledé imenika ponavljamo to, kar smo v svojih poročilih vedno trdili, da bi se namreč prav lahko primerno skréil. Nikakor nismo za to, da se imenik opusti, pač pa za to, da se skrajša, kar se prav lahko zgodi, ako se dosledno vsa krstna imena pišejo le z jedno ali dvema črkama, in ako se izpusté vse druge tú in tam se nahajajoče prav nepotrebne pritikline. Tako bi se privarčila lepa vsotica, ki bi se potem uporabila v to, da se vse knjige brez izjeme sešijejo ali z žico spnejo. Da namreč niso vse knjige sešite, to je jedna največjih napak pri družbenih knjigah in le ta napaka je tudi največ kriva, da se na tisoče knjig na kmetih vže prvo leto potrga in ukonča. Komaj je knjiga prerezana, vže zgubé listi vsako medsebojno zvezo in silno ti je paziti, da se ti kar cela knjiga na vse vetre ne razprši. Knjigam vajen človek še to sicer zabrani, vse drugače je pa v

kmetski hiši, kjer tako razdejena knjigo le malokdo ve zopet urediti. Kdor med ljudstvom živi, tisti je vse to prav pogostokrat s težkim srcem opazoval, slišal pa tudi mnogokrat ljudi same tožiti, češ, da nevezanih knjig ni moči ohraniti. Zato pa rečemo, da bi se s to prav neznatno spremembo mnogo knjig rešilo rane pogube.

Istotako tudi letos pogrešamo v koledarji prav neradi raznovrstnih drobtinice, zlasti zemljevidnih, statističnih, zgodovinskih in še drugih, kakoršnih na izobilico prinašajo drugi koledarji. Take drobtinice niso le zanimive same po sebi, ampak one so tudi jako poučljive in mi smo prepričani, da bi se z njimi koledar svojim udom še bolj prikupil. Oskrbeli bi nam pa take drobtinice najljubše razni slovenski profesorji.

„Fizika“, katero je spisal gosp. Henrik Schreiner, ravnatelj učiteljskega v Mariboru, razpravlja v prav lahko umevni in kolikor mogoče poljudni besedi najimenitnejše kemične prikazni, kakoršne imamo priliko opazovati na sebi, v hiši, v kuhinji, v hlevu, na vrtu, polji, itd. Da-si je tvarina vže sama po sebi jako težavna, tako jo vendar gospod pisatelj povsod tako po domače in tako jasno in lahko umevno razpravlja, da bodo knjigo razumeli tudi tisti, ki o tem predmetu še niso ravno mnogo slišali. Posebno vrednost pa ima knjiga tudi še radi tega, ker ima povsod pridjane nasvete, kako nam je v raznih slučajih postopati, da se ovarujemo škode ali pa, da pospešujemo srečo in prijetnost življenja. *)

„Večernice“ 45. zvezek prinaša več krajših spisov razne vsebine. Pogrešamo pa tudi letos dobre daljše povesti. Odbor sicer vsako leto razpiše darilo za dobro izvirno povest, pa pisatelj, ki bi bili takemu delu kos, ni ravno veliko, in od tod pride, da ni vsako leto primernih ponudb. Mi pa pravimo, da bi si naj odbor v takih slučajih pomagal z dobrimi prevodi iz tujih, v prvi vrsti iz slovanskih jezikov. Pa tudi take redke povesti, ki so bile vže pred davnim časom kje objavljene, bi se smele brez vsakega pomisleka podati zopet narodu, ako mu ugajajo. Tukaj se namreč ni toliko ozirati na to, ali je povest res izvirna ali ne, ampak v prvi vrsti na to, da dobi ljudstvo dobro povest v roke, povest, ki ga bode veselila in mikala, mu bistrila um, oživila domišljijo, ter mu po krepkih in plemenitih

značajih blažila srce. Obče pripoznano je, da važni nauki najbolj vplivajo na človeško srce, ako se podajo v obliki lepe povesti. Zato pa bodi slav. odboru skrb, da nam vsako leto poda vsaj jedno daljšo povest, bodi-si vže izvirno ali pa iz drugih jezikov poslovenjeno in če treba, z ozirom na naše razmere prenarajeno. Sicer se nam pa tudi dozdeva, da slovenski pisatelji vse premalo marajo za društvo sv. Mohora in je deloma tudi to vzrok, da ji manjka zabavno-poučnega berila.

„Zgodovine“ XV. in zadnji snopič opisuje zgodovinske dogodke najnovejšega časa. Po dolgih 17 letih smo dobili v roke celotno delo, s katerim se sme družba sv. Mohora v istini ponášati. Stare-tova občna zgodovina je in ostane kinč vsake knjižnice in še pozni potomci jo bodo z veseljem in s koristjo prebirali. Obseg ogromne stvarni je tako modro odmerjen, da delo ni preobširno, pa tudi ne presuhoparno, in ker je tudi jezik povsod lep in pravilen, zato se tudi ta knjiga tako lahko čita, kakor malokatera. Posebno odlična lastnost knjige je tudi ta, da je pisana s tistim svetim navdušenjem, s katerim jo zamore pisati le mož, ki je vnet za svoj predmet, za resnico, za pošten napredek človeštva, za slavo in čast svoje domovine in svojega rodu. Pri vsem tem pa se nam zgodovinski dogodki opisujejo tako nepristranski, da se nam je kar čuditi. Željo pa, katero smo vže lani izrekli, da nam blagovoli učeni gosp. pisatelj spisati še zgodovino človeške omike, s posebnim ozirom na narode slovanske, ponavljamo tudi letos. Taka knjiga je zlasti sedaj, ko imamo vže občno zgodovino, postala pri nas velika potreba in bi brez dvoma prinašala obilo koristi.

„Življenje“ prebl. Device Marije in njenega ženina Jožefa prinaša letos kratke životopise tistih svetih mož in žen, ki so Marijo Deviceo v svojem življenji posebno častili.

„Gospod, teci nam pomagati!“ je knjiga z molitvami za srečno smrt. Spisal jo je krški škof Peregrin Pavlič, poslovenil pa duhoven krške škofije.

Ker se ravno sedaj začne nabiranje novih udov, zato opominjamo vse svoje prijatelje in sotrudnike, od katerih vemo, da so vsi brez izjeme za napredek in omiko našega naroda navdušeni, da vsak na svojem mestu stori svojo narodno dolžnost.

S.

*) Natančnejšo oceno iz strokovnjaškega peresa priobčimo drugo pot. Uredn.

„Sree“. Založniki slovenskih knjig so se od svojih nemških sosedov še res prav malokaj naučili. Ako izide nemška knjiga tam gori kje v Elbinger- ali Weringerrode, takoj jo naznanjajo vsi domači in tudi inozemski časopisi in ponuja jo pri nas vsak knjigotržec. Če se pa izda pri nas kaka knjiga v „daljni“ beli Ljubljani, o kako dolgo trpi, preden se to sploh izve, da bi se pa prodavala še drugod nego v Ljubljani, to pa bi bil pri nas vže prav čudež. Kdor torej pri nas tako bolj po naključbi izve za novoizdano knjigo, tistemu ne preostaja drugega, nego si jo od daleč naročiti. Največ škode seveda vsled tega trpé knjigotržci sami, ki le težko in polagoma založene knjige spravijo v denar, kar pa zopet jako slabo upliva na izdavanje slovenskih knjig v obče. Skrajni čas bi pač bil, da bi se slov. knjigotržci, vže kolikor koliko oživili ter se potrudili svojo obrt povzdigniti, kar bode koristilo v prvi vrsti njim, pa tudi narodu slovenskemu. Nekaj bi se v tem oziru vže zgodilo, ako bi založniki slovenskih knjig doposlali vsakemu slovenskemu listu vsaj po jeden iztis s prošnjo, da se knjiga občinstvu naznani in priporoča, kakor to delajo Nemci, ki svoje knjige ne naznanjajo le v domačih, temveč tudi v časopisih, pisanih v nenemških jezikih. Slovenski časopisi pa bi tako prošnjo založnikom gotovo radi spolnili. Marsikateri bi si še kako knjigo kupil, ako bi se mu le od zanesljive strani priporočala in ako bi vedel, kje in po kateri ceni se dobi. Vse to rečemo z ozirom na žalostne naše knjigotržne razmere sploh, posebej pa še z ozirom na knjigo „Sree“, ki je pred dobrim pol letom pri Giontini-ju v Ljubljani zagledala beli dan. Ker je knjiga namenjena naši šolski mladini in je torej prav pripravna za šolske knjižnice, zato bi bilo pač pričakovati, da bi bili zlasti šolski listi o njej hitro poročali. Vkljub temu pa Vaš list, č. gosp. urednik! o njej dosihdob še ni érhnil niti besedice, kar gotovo mora imeti svoj vzrok.*)

Knjiga „Sree“, katero je v laškem jeziku spisal Edmondo de Amicis, je hitro tako zaslovela, da je dosedaj doživela vže mnogo izdanj — zdi se nam, da vže éez 60 — ter se je tudi preložila na vse evropejske jezike.

Pri nas je prvi na to slovečo knjigo opozoril Jož. Stritar, kojemu je toraj tudi prelagateljica gspdc. Janja Miklavčič, učite-

ljica v Št. Vidu nad Ljubljano, slov. prevod posvetila. Reči moramo, da ta knjiga po vsej pravici zasluži ime „zlata knjiga“, kakor jo imenujejo Lahi, in želeli je, da jo čita in čita vsak otrok ter si zlate nauke v knjigi vtisne globoko v svoje sree. To pa se bode le zgodilo, ako skrbimo, da se knjiga med našo mladino povsod prav udomači. Naj bi torej ne bilo pri nas šolske knjižnice, v kateri bi se ne nabajala tudi le-ta knjiga in sicer v več iztisih. Pa tudi za darila je ta knjiga kakor nalašče. Sicer pa bodo tudi odrasli knjigo čitali z veliko koristjo ter si tako blažili sree.

O vsebini knjige nadalje ne bomo govorili, le toliko rečemo, da je prevod prirojen našim razmeram in da je tudi jezik povsod pravilen in lahkoumven. Če bi pa kaj želeli, bilo bi to, da se pri naših otrokih ohrani stara in v narodu globoko ukoreninjena navada, da namreč otroci svoje stariše in druge predstojnike vičejo, bodi-si, da so navzoči ali ne. Reči moramo, da novejša od Nemcev sprejeta „kultura“, vsled katere otroci očeta in mater tičejo, našim slov. otrokom prav slabo pristaja, oni se kažejo v kožuhu te „olike“ prav nerodni in neokretni. Zato pa tudi ne mislimo, da naši slovenski mladini ne bode na kvar, ako se v knjigah, jej namenjenih, držimo staroslovenske navade. Kdor pa najde, da kažejo otroci do svojih starišev večje spoštovanje, ako jih „tičejo“, nego ée jih „vičejo“, kdor misli, da je „stariše tikati“ bolj fino in gosposko, jih „vikati“ pa bolj kmetsko in neolikano, tisti naj svoje otroke uči in vadi, kakor mu drago. Mi vsaj bomo se držali vedno stare slovenske navade in bi želeli, da se te navade drže tudi vse slovenski mladini namenjene knjige.

Sicer pa smo gospodični prelagateljici prav hvaležni na trudu, kojega je s knjigo imela in ji iz srea želimo, da postane njena knjiga pravi „vademecum“ slovenske mladine. Knjiga ima četriri zvezke in se dobé vsi skupaj za 80 kr., brez poštnine, pri Giontini-ju v Ljubljani.

y.

„Zabavna knjižica“. Anton Kosi, učitelj v Središču, se vže več let prav močno trudi, da bi nabral in priredil naši šolski mladini primernega berila. Dosihdob nam je podal tri zvezke legend, o katerih moramo reči, da so učencem kaj priljubljeno berilo. Oni torej tudi z velikim veseljem segajo po njih. Ravno kar pa je tovariš gosp. Kosi začel izdavat „Zabavno knjižico“, katere prvi zvezek smo te dni prejeli. Poleg

*) Res da, vsaj knjige še do danes nismo dobili pred oči, dasi smo celo vže založniku pisali radi nje. Uredn.

raznih prav mičnih pripovedk, katere je ali sam zapisal ali pa po slovenskih časopisih nabral, je v knjižici še nekaj drugih drobtin in smešnic. Pripovedke zbrane so prav skrbno in so tudi po svoji vsebini take, da otroke posebno zanimajo. Le toliko naj omenimo, da bi bilo tu in tam kazalo, kako besedo predrugačiti, kakor n. pr. mesto besede „hudič“ bi se bila lahko vzela beseda „vrag“ ali „peklenšček“. Isto tako nimajo latinska in nemška imena v knjigi, namenjeni otrokom prav za prav nikakega pomena. Kar se pa smešnic tiče, smo pa tega mnenja. Vsaka dobra šola mora imeti nekaj soli v sebi, drugače je, kakor pravimo, neslana jed. Za take šale je pa treba vže nekoliko bolj zrelega uma, nego ga nahajamo pri otrokih. Zato se pa tudi kaj lahko zgodi, da otroci šale ali celo ne umejo, ali pa krivo tolmačijo, kar jim je pa gotovo bolj na kvar nego na korist. Mi torej po svojem nikakor ne merodajnem mnenju mislimo, da bi bilo bolje, ako bi se smešnice popolnoma opustile, ter bi se nadomestile s kakim drugim, otrokom bolj primernim berilom. Sicer pa „Zabavno knjižico“ prav iz srea pozdravljamo in želimo, da bi krepko napredovala ter nam prinašala prav obilo zdrave in tečne hrane naši tako ukaželjni mladini. Naj bi si pač vsaka šola knjižico naročila ter jo potem marljivo posojevala otrokom in tako v njih vzbujala veselje in radost do čitanja. Le tem potom je mogoče, da si izredimo čitajoč narod, kakor so si ga izredili vrli naši severni brati, Čehi!

Cena knjižici je 15 kr. vsak zvezek; dobiva in naročuje se pa pri izdatelji in založniku v Središču.

x

Novosti.

„Zemljepis za meščanske šole in višje razrede ljudskih šol“. Spisal Fr. Orožen, profesor na c. kr. učiteljski v Ljubljani. Prvi del.

S 13 slikami. — To je naslov ravnokar izšli knjigi, katero je tiskal in založil R. Milic v Ljubljani. Pridržujoč si natančnejšo oceno „Zemljepisa“ za drugo pot, navedemo le, da je g. pisatelj, kakor to omenja v predgovoru, knjigo uravnal natanko po učnih načrtih osemrazrednih ljudskih šol na Kranjskem, ki se pa lotijo v marsičem od načrtov drugih kronovin gledé na razvrstitev zemljepisne tvarine.

„Zemljepis“ obsega 68 strani navadne 8° in stoji 50 kr. vezan komad.

„Luči.“ Spisal Anton Funtek. Celje. 1891. Tisk in založba Društvene tiskarne D. Hribar. 127 strani male 8°. — V lepo zvencečem jeziku slika nam pisatelj raznoliko življenje naše ob raznih lučih. Dvajset teh slik je vže prinesel „Ljubljanski Zvon“ v zadnjih dveh letnikih, dočim slike 21—30 doslej še niso bilo natisnjene.

Cena nevezani knjigi je 70 kr., elegantno vezani 1 gld. 30 kr.; po pošti 10 kr. več, kar se nam ne zdi previsoko, kajti smelo rečemo, da tipografski tako elegantna knjiga v Slovincih še ni izšla.

„Od pluga do krone.“ Zgodovinski roman iz minolega stoletja. Preprostemu narodu spisal Jakob Bedének. V Ljubljani. Tiskala in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. Knjiga, ki je izšla pod tem naslovom, namenjena je, kakor pravi pisatelj v predgovoru, v prvi vrsti našemu preprostemu narodu v pouk in zabavo. Kakor trdimo, da je naši mladini najboljše stoprav dobro, baš tako sodimo tudi o proizvodih, katere naj čita naše preprosto ljudstvo. S tega stališča sodili smo čitajoč ta najnovejši roman in — prečitavši ga, odložili zadovoljni. Sicer bi se morda dalo umotvoru tu pa tam v tehniškem in nekoliko tudi v slovniškem oziru, kaj očitati, toda množica uprav krasnih prizorov in lepo opisovanje popolnoma zatemneva omenjene nedostatke. Veseli smo nove knjige in z veseljem jo priporočamo svojim tovarišem, kajti, kakor je lepa vsebina knjige, istotako odlikuje se tudi po zunanji obliki.

Roman „Od pluga do krone“ dobiva se pri založnikih v Ljubljani in po vseh boljših knjigarnah ter je cena brošurani knjigi 1 gld. 50 kr., vezani pa 2 gld.

Doneski k zgodovini naših šol.

Piše Ivan Strelec.

(Dalje.)

III. Sv. Marko pod Ptujem.

Pri Sv. Marku do leta 1810 ni bilo urejene šole, ker je manjkalo potrebnega šolskega poslopja ter ni bilo nikjer mogoče prazne sobe dobiti, da bi se otroci v njej poučevali. Po trditvi verodostojnih starih faranov je prvi poučeval župnik Matevž

Eel otroke v cerkvi v katekizmu in najpotrebnejših verskih resnicah. Ravno tako je delal še jedno leto njegov naslednik Andrej Ledenik.

Ker je pa bila potreba šole očitna, napravil je, kakor je poročal okrajni dekan v Ptuji, Jožef Frauenberger ddo. 24. aprila

1809 škofijstvu v Gradecu, okrožni inženier vže leta 1805 stavbeni načrt za šolo in večjo stanovanje za župnika, ki se je predložil višji oblasti v Gradec; pa čeprav sta župnik in okrožni komisar iz Meretine storila zato potrebne korake, vendar do leta 1809 ni bilo iz Gradca nobednega odgovora.¹⁾

Misel, da se postavi tukaj samostojna šola, se pa ni opustila. Dne 9. septembra 1811 umrl je ptujski okrožni dekan Jožef Frauenberger in administrator te dekanije postal je Mihael Oinig, župnik pri Veliki nedelji. On predložil je konsistoriju v Gradecu ddo. 23. februarja 1812, naj bi se podrla podružnica sv. Doroteje v Dornavi, ter se iz njenega gradiva postavila šola pri Sv. Marku. Svoj nasvet podpira s tem, da se cerkev, katera je z opeko krita, itak vže podira, ter da zabajajo ljudje k sv. maši lahko v jedno uro oddaljeno farno cerkev sv. Petra in Pavla, ali pa k Sv. Marku. Zraven še pristavi, da je v dornavskem gradu kapela, gledé na katero se je dovolilo, da smejo ljudje v sili tje k sv. maši zahajati.

Škofijstvo je dne 12. marcija 1812 odgovorilo, da nima nič zoper ta nasvet, ako občina dornavska v to dovoli.²⁾

A ta pa menda v to ni dovolila, ker se je še istega leta (1812) postavil pri Sv. Marku nov farovž s precej obširno šolsko sobo na severni strani v prvem nadstropji.

Toda redni pouk se je pri sv. Marku vže preje pričel.

Kakor poroča zapisnik od leta 1812, začel je takratni mežnar in organist Bernard Domanjko takoj po odhodu Francozov meseca februarja 1810, ker slučajno ni bilo kaplana, v kaplanovi sobi starega farovža otroke poučevati.

Tamkaj je bila šola le nekaj mesecev. Meseca maja l. 1810 prišel je za mežnarja in organista Blaž Dominkuš iz Ptujja, kateri je šolo preselil iz farovža v mežnarijo. Večjo sobo svojega stanovanja porabil je za učilnico ter je kot samec stanoval v majhni drugi sobi. Tukaj je bila šola do jeseni leta 1812, ko se je preselila v novo postavljeni farovž.

Kakšna je bila notranja uredba te šole, o tem nas pouči poročilo K. J. Kellner-ja, naddekan v Ptujju od leta 1812, ki pravi med drugim:

„Šola je zraven cerkve. Okrajni komisariat je graščina Meretinska, lastnina nemškega viteškega reda. Okrajni komisar Alojz

Perger. Patron je cesar. Župnik je Andrej Ledenik in kaplan Marko Vanpotic.

Učitelj je Blaž Dominkuš. Ta ni samo po mojem, ampak tudi po mnenji faranov, nraven, priden in spreten učitelj (ein wohl-gesitteter, fleißiger und nicht ungeschickter Lehrer), katerega župnik po nedolžnem strastno in nalašč sovraži, ter pred ljudmi ponižuje (nur leidenschaftlich und absichtlich von dem Herrn Pfarrer unschuldiger Weise genecket und zum Theil auch vor dem Volke herabgesetzt wird“).

Dalje pravi to poročilo:

„V šoli se početkom vse nemško prednaša in le ponavlja slovensko. Šola je vsak dan tri ure, od desetih dopoldne do jedne popoldan. Šolo obiskuje 23 dečkov in 7 deklic. Nedeljske šole niso nikjer na deželi tako v redu, kakor pri Sv. Marku. Po letu je ta šola zunaj v gozdu. Jeden del učencev poučuje učitelj v slovanji in čitanji, drugi del piše pri mizi na tablice. Zopet drugi del stoji v krogu, ter se vadi v računanji iz glave. Po zimi zbirajo se pa vsi skupaj v prostorni hiši nekega kmeta. V poletnem tečaju bilo je 71 nedeljskih učencev, v zimskem pa 99, med njimi so bili oženjeni možje in žene.

Učitelj stanuje v majhni sobici v mežnariji, zraven katere je nekaj večja soba za šolo. Ta šolska soba meri 2' v dolgosti, 1 1/2" v širokosti in 1 1/4" na visokost. Okna so 3 3/4' visoke in celo poslopje je leseno. To mežnarijo postavili so župljani, kateri jo tudi vzdržujejo.

Za stavbo nove šole bili ste pred več leti dve komisiji, leta 1812 dne 28. junija pa še tretja. K tej novejši morajo doneske plačati: verski zaklad, graščina zgornji Ptuj, Dornava, Borl in dekan ptujski.

Občinska šola je le jedna in sicer v Šturmcevi. Tamkaj poučuje posestnik Andrej Štrafela v svoji hiši vsako nedeljo 18 otrok v slovenskem čitanji, pisanji in računanji. Zraven nč jih nekaj katekizma, vse pa brezplačno. K temu ponku zahajajo tudi odraseni, katerim čita večkrat kaj koristnega iz nemških knjig, kar jim potem v slovensčini tolmači.

Med šolo obiskujočimi otroci ni ubožnih, ter imajo vsi potrebne knjige. Papir, tinto in peresa spravi jim učitelj, kar mu otroci povrnejo, drugo šolsko pripravo kupijo pa dotične dominije.

Krajni šolski ogleda je Anton Mlaker, kmet in župan v Zabovcih, kateri je k početku in dobremu razvoju šole mnogo pripomogel“.

¹⁾ Knezoškofjski arhiv v Mariboru.

²⁾ Knezoškofjski arhiv v Mariboru.

Tako dotično poročilo o tej šoli. Zelo pohvalno izraža se tudi zapisnik od l. 1813.

Rekli smo vže, da se je v novo postavljenem farovžu leta 1812 napravila večja šolska soba, ker je bila ona v mežnariji pretesna. V farovžu bila je šola od jeseni leta 1812 do jeseni leta 1830. Kaplan in katehet Franc Dreisiebner, kateri je tukaj služboval od leta 1833 do 1837, bil je za šolo posebno vnet. Nagovarjal je ljudi, da so otroke bolj redno v šolo pošiljali in tako je število obiskujočih otrok l. 1837 narastlo do 80. Kakor kaže stari zapisnik od leta 1838 do 1839, bilo je tega leta 140 otrok za šolo sposobnih. Od teh je šolo obiskovalo 90 učencev, namreč 54 dečkov in 36 deklic. Tudi v nedeljsko šolo hodilo je 32 dečkov in 35 deklic, skupaj 67 učencev.

Da v imenovani sobi v farovžu za toliko otrok ni več prostora, se je uvidelo in takratni župnik Andrej Ledenik tirjal je zatoj z sporazumljenjem z gospodi iz graščin Borla, Meretince, Dornave in Ptujja, da se postavi večja šola.

V spomladi leta 1840 podrla se je torej lesena mežnarija pri cerkvi, ter se na istem prostoru postavila nova šola. Stavil jo je gospod Strebl, tesarski mojster v Ptujji, ter jo še isto leto dokončal. V jeseni l. 1840 je gospod Andrej Ledenik novo šolo slovesno odprl in učitelj gospod Martin Šleinc začel je v njej poučevati.

Koliko je ta šola stala, o tem poročila manjka, le toliko se ve, da je dal jedno tretjinko verski zaklad kot patron, drugo tretjinko dominije in ostalo župljani. Tudi župnik Ledenik dal je k stavi nove šole

300 gld. C. D. pod pogojem, da prepusté župljani izbo v farovžu, kjer se je do takrat poučevalo, vsakratnemu župniku v brezplačno porabo.

Učni vspeli so pa po odhodu Blaža Dominkuš-a (l. 1816) menda pojemali; vsaj poročilo okrožnega dekana Meglič Jožefa ddo. 5. aprila 1831 da sklepali o tem. V njem se namreč med drugim bere: „Diese Schule war bisher die schwächste, sowohl an der Anzahl der Schüler, als auch in Ertheilung des Unterrichtes“. Dalje pravi, da je prišel nov učitelj (Martin Šleinc), kateri za vse skrbi. Šola obiskuje čez 80 otrok. Le župnik Ledenik ni za šolo vnet, ker ne mara otrok v farovžu.

Isti dekan poroča ddo. 19. aprila 1833 graščini v Meretince, da je 17. aprila ist. l. nadzoroval šolo in cerkev ter našel, da je šolska soba v farovžu sicer primerna, vendar naj spravi graščina v njo več klopi, kateder, omaro za knjige, tablo, ter potrebne tabele za pouk. Tudi naj se priskrbi učitelju boljše stanovanje, ter naj se popravi majhna, kapelici podobna cerkev.¹⁾

Število šole obiskujočih otrok je vedno rastlo, tako da se je leta 1845 moralo šola razdeliti in vpeljati poldnevni pouk. Učitelj gospod Martin Šleinc najel si je na svoje troške podučitelja Franca Kotnik-a, ki je dobival letnih 30 gld., stanovanje in hrano. Tako je postala šola dvorazredna. Podučitelj oskrboval je popoldan prvi razred, učitelj pa dopoldne drugega. Zraven šole oskrboval je podučitelj tudi še mežnarsko službo.

(Dalje sledi.)

¹⁾ Dekanijski arhiv v Ptujji.

Proslava 300letnice J. A. Komenskega.*)

Praga. V Pragi je vže od meseca vinotoka 1890 odbor, sestavljen iz zastopnikov učiteljskih društev ljudskih, meščanskih in srednjih šol, da proslavi spomin tega pionirja novodobnih vzgojateljev ne toliko s slavljenjem njegovega rojstvenega dneva 28. marcija, temveč s trajnim spominkom Amos-ovega delovanja. V ta namen ustanovil se je muzej Komenskega, v katerem se bodo zbirali njegovi spisi v izvirnem jeziku, kakor tudi v prevodih raznih pisateljev in kolikor mōči v vsakoternih izdajah. Razun tega obsegal bode muzej Komenskega tudi podobice, katere je Komensky za njegove dobe jedino le sam risal za učilnice, njega rokopisi, njega životopisi, slike, podobe mest, kjer je živel, studije o njegovem

stremljenji, iz kratka vse, kar se tiče njegove osebe in delavnosti. Potemtakem treba bode marsikatero stvari nakupiti in zato so dovolila učiteljska društva denaren prispevek za tri leta (1890—92) in odbor se nadeja, da tudi od drugod dobi gnotne podpore. Na deželni jubilejni razstavi so bile v paviljonu mesta Prage nekatere reči, darovane za muzej Komenskega, v marciju t. l. pa se osnuje bogata razstava spominkov Komenskega v Pragi, za katero upa odbor, izprositi na posodo reči iz muzejne, vsenčilčne, okrajno učiteljske knjižnice in iz obširnih zbirk gospoda prof. Šmahe. Ravnateljstvo „narodnega gledišča“ je obljubilo uprizoriti v predvečer Komenskega slavnostno predstavo, pri kateri

*) Pod tem zaglavjem bomo odslej redno poročali našim bralcem o pripravah in vršitvi Komenskyjevih slavnostih.
Uredn.

se bode najbrž igrala neka igra v čisto historičski opravi spisana od Komenskega navlašč za izomiko dijakov. V spominski dan 28. marca bode slavnostna akademija, za katero delajo priprave umetniška društva in za katero so drage volje obljubili najodličnejši skladatelji prilična dela. Ob vsej tej običej vnetosti lahko pričakujemo dostojnega počestčenja v spomin možu, kateri je v svojem življenji, polnem žalosti, gorja in bēde, imel pred seboj jedini vzvišen smoter: ljudstvu dati tako vzgojo, da bi se vsakdo čutil blaženega, in blažil tudi druge.

„P. z B.“

Praga. Odbor za proslavo J. A. Komenskega v Pragi je imel 13. decembra m. l. o navzočnosti zastopnikov vseh šolskih kategorij in društev, skupščino. Predsednikom je bil voljen dvorni svetovalec gospod J. Weber vit. z Pravomilov. Na tem shodu se je zlasti določil vspeled slavnostim, ki se bodo vršile meseca marca. Sporazumelo se je, da se 26. marca oprizori slavnostna gledališka predstava, 27. akademija v Zofinem in 28. pa slavnosten shod. — Češka akademija se pripravlja, da izda pisma in zbrane spise J. A. Komenskega. Tudi češka in moravska društva učiteljska se marljivo posvetujejo, kakó bi se proslavljalo to preznamenito leto.

(Češka akademija znanosti, slovstva in umetnosti v Pragi) je razpisala vže pred jednim letom tisoč gld. za najlepši spis o slavnem Komenskem. Akademija sama pa izda vse jegove spise kakor tudi liste in pisma. Akademija se je pridružila vsem društvom, korporacijam kakor tudi mestu Pragi v skupno oslavo tristoletnice Komenskega. Upisala se je za ustanovnega člena mednarodnega društva „Komensky“ na Nemškem ter bode onde zastopana pri veliki nemški slavnosti posebnim zastopnikom.

(Stavljenje velikega spomenika Komenskega), katerega izvrši česko učiteljstvo s prostovoljnimi doneski v Ogorskem Brodu na Moravskem, je vzel imenovano mesto pod svojo pokroviteljstvo ter bode sodelovalo pri učiteljskih slavnostih. V odboru za stavljenje spomenika so a) kot šastni členi: 1. Fr. Bartoš ravnatelj e. kr. gimnazije v Brnu, ud e. kr. češke akademije znanosti in umetnosti. 2. Dr. Čelakovsky Jaromir, predsednik osrednje Matice sōlske, 3. Jan grof Harrach na Dunaji. 4. Ministerski svetovalec dr. Jireček Hermenegild, vitez Samokovskij na Dunaji, 5. sedem gimnazijskih ravnateljev, 6. štirje ravnatelji e. kr. učiteljske 7. trije ravnatelji e. kr. realk, 8. trije e. kr. šolski nadzorniki, 9. pet ravnateljev meščanskih šol, 10. jeden ravnatelj e. kr. obrtne šole, 11. jeden ravnatelj srednje gospodarske šole, 12. dva ravnatelja ljudskih šol, 13. dva vseučilišna profesorja, 14. dva učitelja, jeden državni a jeden deželni poslanec, 15. četrje vadnični učitelji, 16. trije uredniki časopisov in

17. trije zastopniki mesta Ogorski Brod. b) kot členi izvršujočega odbora: 1. Dva e. kr. šolska nadzornika, 2. jeden ravnatelj meščanske šole, 3. sedem nadučiteljev, 4. jeden učitelj in državni poslanec in 5. trije učitelji. Imenovani odbor je vže pred jednim letom nabral 1500 gld.; koliko nabrana vsota vže danes znaša, ni nam znano. Veliki spomenik Komenskega bode stal vže tisoč gld.

(Mejnarodno društvo Komensky v Berolinu.) (Internationale Komensky-Gesellschaft.) Dne 10. oktobra 1891 se je vršilo v Berolinu ustanovno zborovanje tega društva. Pri tem zborovanji je bilo navzočih nad 60 vdeležencev kot zastopniki vseh krajev, kjer je Komensky deloval; torej iz Češke, Moravske, Nemške, Holandske in Ogorske. Zastopnik mesta Naardena je poročal, da je natančno dokazan grob, kjer počivajo ostanke velikana Komenskega ter da bode mesto Naarden z velikimi slavnostni praznovalo tristoletnico njegovo in okrasilo njegov grob z veličastnim spomenikom. Iz Češke in Moravske so bili pričujoči: 1. Fr. Slaměnik, ravnatelj meščanske šole v Prerovem, kot zastopnik „Zaveze českých učiteljských družstev na Moravském in v Šleziji“, 2. Prof. Vávra, zastopnik društva Komensky, 3. Prof. Šmaha, prvi poznavalec Komenskyjevih del, kot zastopnik Prage in „Zaveze českých učiteljských družstev na Českem“, 4. Prof. in dvorni svetovalec E. Albert in 5. Vojta Náprstek. Češki zastopniki so pri tem zborovanji dosegli, da se je volilna listina tako sestavila, da so v 52 členem odboru zastopani vsi narodi in vse dežele, kjer je Komensky deloval. Izmed Čehov so voljeni v odbor: 1. Ministerski svetovalec Jireček Hermenegild, vitez Samokovskij, dr. itd. na Dunaji, 2. Vojta Náprstek, 3. Prof. in dvorni svetovalec E. Albert, 4. Prof. Vávra, 5. Prof. Šmaha, 6. Ravnatelj Slaměnik in za Dunaj prof. Lösche.

(Slovensko učiteljstvo.) Gospodične učiteljice dekliske šole in učitelji deške šole v Št. Jurji ob južnej železnici so odposlali med seboj nabrano vsoto četiri gld. kot prvi prostovoljni donesek na Slovenskem za veliki spomenik Komenskega v Ogorskem Brodu na Moravskem „Celjskemu učiteljskemu društvu.“ Isto tako je imenovano učiteljstvo oddalo 14 slovenskih knjig oziroma letnikov Celjskemu učiteljskemu društvu za „Muzej Komenskega“ v Prerovem. Naj bi jih cenjene tovarisiče in tovariši tudi drugod mnogobrojno posnemali v oslavo Komenskega. „Verba movent, exempla trahunt!“

R. K.

(Naša priloga.) Da slovenskemu učiteljstvu pri prirejevanji slavnosti v spomin 300letnice Komenskega malo priskočimo, priskrbeli smo današnji številki muzikalno prilogo, katere upamo, bode učiteljskim društvom in drugim korporacijam dobro došla. Saj pa tudi izvira od obče preljubljenega slovenskega skladatelja, kateri je v svoji požrtvo-

valni ljubeznivosti Fr. Gestrin-ovo pesnico v letošnjem „Popotnik-ovem koledarju“ vglasbil za moški zbor. Uredništvo se odzivilja le svojej dolžnosti, ako

se tem potom vrlemu našemu umetniku, gospodu dr. Gustav Ipavicu na njegovem trudu najtopleje zahvaluje.

Dopisi in druge vesti.

Maribor. Štajerskim okr. šolskim svetom je došel te dni ukaz deželnega šolskega sveta, ki je za učiteljstvo velike važnosti zagradil, ker bode, ako se povsod strogo izvaja, zaprl sčasoma vrata zelo se širiti protekciji pri oddajanju izpraznenih učiteljskih mest ter tako mogoče zaježil krivice, ki so se marsikaterikrat starejim — da zaslužnim prosilcem godile. Povzročila pa je ta za ukaz „Štajerska učiteljska zveza“, ki se je obrnila do c. kr. deželnega šolskega sveta v posebni vlogi, v kateri naglašala, da okrajni šolski sveti ne stavijo svojih predlogov vedno po nepristranskih načelih, ampak da se večkrat predlog okrajnega šolskega nadzornika, ki more izreči pred vsem merodajno sodbo o vrednosti prosilca, ali spremeni ali tudi popolnoma odkloni, da se torej marsikateri prosilec vključ v temu, da je mnogo let zvesto spolnjeval svoje dolžnosti od c. kr. deželnega šolskega sveta na podlagi § 11. dež. zak. z dne 17. maja 1877 ne more povzdigniti, ker ni v nobeden terno-predlog sprejet.

Za vzrok tega nedostatka se tudi navaja, da stavijo krajni šolski sveti vključ § 5 istega zakona iz vrste prosilcev terno-predlog, ki utegne pri stavljenju predloga vplivati na sodbo okrajnega šolskega nadzornika in okrajnega šolskega sveta.

Vsled te vloge je c. kr. štaj. dež. šolski svet razposlal vsem okrajnim šolskim svetom ukaz z dne 21. januarija 1892 št. 254, kateri slove v glavnih točkah tako-le:

„Ker mora c. kr. deželni šolski svet skrbeti za interese šole in pouka, da se pri nameščanju in povzdigovanju učiteljskih oseb ozira vedno na najvrnejšega, in da se obstoječi zakoni natanko varujejo in spolnjujejo, zaukazuje sledeče:

1. Okrajnemu šolskemu svetu se nalaga, obvestiti krajne šolske svete, da se v smislu § 5 dež. zak. z dne 17. maja 1877 (L.-G.-Bl. Nr. 15) pri nameščanju učiteljskih služb vzdržujejo vsakega predloga, ampak da predložijo jedino le okrajnemu šolskemu svetu o vseh prosilcih za dotično prazno službo svoje mnenje, kateremu pa se lahko dodajo tudi posebne želje krajnega šolskega sveta.

Kompetentne listine, ki niso sestavljene po navedenih zakonskih določbah, imajo se krajn. šolsk. svetom vrniti, da jih po zakonu uredi in zopet predloži.

2. Gospodje predsedniki okrajnih šolskih svetov se pozivljejo, naj skrbé za to, da se v vseh slučajih zabeleži v sejinem zapisniku predlog okrajnega šol-

skega nadzornika kot kompetentnega strokovnjaka korporacije in da se prilože, ako se je njegov predlog spremenil ali odklonil, dotičnim listinam obširna utemeljitev takega postopanja“.

Važen ta ukaz više štaj. šolske oblasti obvestimo „Pop.“ bralcem v prepričanju, da jih bode dovolj zanimal, ter da ga zlasti štaj. tovariši radostno pozdravljajo. Sploh odkar je vzel krmilo štaj. ljudsk. šolstva novi šolski nadzornik v roke, se kaže, da se na merodajnemu mestu prave učiteljske zasluge zopet primerno upoštevajo in da ova-duštvo ne najde odprtih ušes. Da tudi naprej tako ostane, v to pomozi Bog! H.

Dunaj. 27. januarija. (Razsodba upravnega sodišča v prid učiteljem. — Regulacija učiteljskih plač.) Danes je upravno sodišče po toplem priporočanju zastopnika naučnega ministerstva rešilo za avstrijsko učiteljstvo jako važno vprašanje in prid učiteljstvu. Učitelj prvega razreda v Lipniku na Moravskem, Franc Kunowsky, poučeval je poleg razrednega pouka tudi 5 ur na teden neobvezen predmet, namreč češki jezik in naučno ministerstvo mu je zato pripoznalo remuneracijo letnih 50 gld. Proti temu pritožil se je moravski deželni odbor pri upravnem sodišču. Pri današnji obravnavi pod predsedništvom grofa Belcredija povdarjal je zastopnik naučnega ministerstva, minister-ski vice-tajnik Kania, da učitelji niso zavezani, položiti sposobnostnega izpita v neobveznem predmetu, in da je torej pravično in popolnoma utemeljeno, ako se jim posebej plača za to, kar več delajo, ko so postavno delati zavezani. Poslanec dr. Fanderlik pravi v imenu moravskega deželnega odbora, da državni šolski zakon učitelju nalaga do 30 učnih ur na teden, dotični učitelj pa da ima v prvem razredu samo 17 učnih ur, in je torej še vedno dolžan nadaljnjih pet ur zastopj poučevati. To je bajé naučno ministerstvo v enakem slučaju pripoznalo. Ker bi take remuneracije jako obložile deželo, prosi za ugodno rešitev pritožbe. Po njegovem mnenji bi bilo naučno ministerstvo izreklo gotovo drugo načelo, če bi morala država plačati te remuneracije. Vladni zastopnik odgovarja, da se more od učiteljev le zahtevati, da poučujejo 30 ur na teden v obligatnih predmetih, pa ne v neobligatnih. Učitelj prvega razreda ima sicer samo 17 ur pouka na teden, a ravno pouk na najnižji stopinji zahteva največ spretnosti in truda, in če ta učitelj spolnjuje

svoje dolžnosti popolnoma, ni pravično zahtevati še več od njega, ko mu nalaga postava. Da se deželi povišujejo troški, je sicer obžalovati, a to še nikakor ne opravičuje, postopati nepravilno proti zakonu.

Upravno sodišče je pritožbo zavrglo utemeljevaje, da učitelji niso dolžni pridobiti si za neobligatne predmete sposobnosti, torej tudi niso dolžni v takih predmetih poučevati brez plačila. Remuneracija podeljena učitelju Kunowskemu se mu mora torej plačati. —

Zakon o uravnanju plač dunajskih učiteljev z dne 27. decembra 1891 imel je vže svoje posledice. Vsem ravnateljem in nadučiteljem starih okrajev I do X se je namreč v smislu § 10 tega zakona odvzela prosta kurjava oziroma ekvivalent 50 fl., katero so dosedaj uživali. Ta zakon sploh prija le bolje učiteljstvu mestu še le priklapljenih okrajev in zlasti učiteljicam; ravnatelji in sploh šolski voditelji starih okrajev pa so v marsičem na slabšem, ker se jim baš vsled navedenega § 10, odvzame marsikateri zdaten privržek, kojega jim je dovolila radovoljno občina.

Novi zakon (§ 1.) deli učiteljstvo glede na plače v te-le verste: I. ravnatelji in ravnateljice meščanskih šol, II. nadučitelji in nadučiteljice ljudskih šol, III. učitelji meščanskih šol, IV. učiteljice meščanskih šol, V. učitelji splošnih ljudskih šol, VI. učiteljice splošnih ljudskih šol, VII. podučitelji, VIII. podučiteljice. Za vsako teh vrst sta dva plačilna razreda (§ 2.) in znaša plača II. (nižjega) razreda pri I. vrsti 1400 gld., pri II. 1200 gld., pri III. in IV. 1000 gld., pri V. in VI. 800 gld. in pri VII. in VIII. vrsti 600 gld. na leto. Za prvi (višji) plačilni razred, v katerega se pa more povzdigniti le $\frac{1}{2}$ učiteljskih oseb vsake vrste, če so dotični najmanj (pri I., II., VII. in VIII. vrste) 5 oziroma 10 let (pri ostalih vrstah) svojo službo povoljno opravljali, znaša pa letna plača za vsako vrsto po 100 gld. več. Vsaka trdno nameščena učiteljska oseba I. do VI. vrste lahko dobi še vrh tega petletne doklade po 100 gld., toda k večjemu 6 doklad. Istotako imajo učit. osebe I. in II. vrste pravico do naturalnega stanovanja v šolsk. poslopji (§ 5) ali pa do stanarine 500 gld. (I. vrsta) ozir. 450 gld. (II. vrsta) na leto. Tudi učit. osebje ostalih vrst dobiva stanarino, in sicer III. vrsta 300 gld. in ako se je dovršilo 15 službenih let 400 gld.; IV. vrsta 200 oziroma 250 gld.; V. 300 oziroma 400 gld.; VI. 200 gld. oziroma 250 gld.; VII. vrsta 120 in VIII. 90 gld. na leto. — Stanarine se plačujejo 1. februarja, 1. maja, 1. avgusta in 1. novembra vsakega leta iz občinske blagajne. Zakona §§ 6., 7. in 8. določujejo nagrade za poučevanje nad postavno določeno mero, za proviz. podučitelje (podučiteljice) in učiteljice ženskih ročnih del, §§ 11 do 15 pa obsegajo nekatere prehodne določbe.

Kako dolgo bodo plače, določene po novem zakonu zadostovale — če sploh zadostujejo — bode se kmalu pokazalo. — Na svidenje! Y.

Praga. V „Besedi učiteljski“ osnoval se je „odbor metodski“, kateri si je postavil nalogo, da se člani tega društva vzajenano seznajajo z metodskimi spisi ter pridobivajo pomožne spise za učitelje. V prvem shodu obravnavalo se je v razkladanji npravnostnih beril in člani porazdelili so si delo, da sestavijo encyklopedijski spis, v katerem bode učitelj lahko našel obilnih primerov, da bode ž njimi oživljal in utrjeval svoj pouk, in sicer deloma iz posnetih životopisov učenjakov, pisateljev itd., deloma iz drugih književnih strok. „Bes. uč.“

Pohvala in priznanje. C. kr. deželni šolski svet štajerski je v svoji seji dne 21. januarja sklenil izreči svoje priznanje: ravnatelju c. kr. izobrazevališča za učitelje v Gradci, gospodu Karl Jaukerju; knezoškofskemu in ces. svetovalcu g. Al. Zeyringerju; gimn. prof. gosp. Jul. Biberleju; realnemu profesorju gosp. Edv. Hofferju in profesorju na c. kr. učiteljski, gosp. Franc Hauptmannu v Gradci za uspešno predavanje v tečaj za učitelje meščanskih šol, ki se je vršil minolo leto v Gradci. Istotako je c. kr. dež. šolski svet kranjski v jedni svojih zadnjih sej izrekel pohvalo in priznanje: gosp. Fr. Kremingerju, c. kr. profesorju na veliki realki v Ljubljani, za njegovo uspešno sodelovanje pri c. kr. izpraševalni komisiji za ljudske in meščanske šole; g. profesorju Fr. Levcu za njegovo didaktično in literarno delovanje in za njegovo poslovanje kot c. kr. okrajni šolski nadzornik; g. profesorju Ivanu Vrhovcu v Novem mestu za njegovo literarno-znanstveno delovanje na zgodovinskem polji; g. prof. Viljemu Vossu za njegovo literarno delovanje in marljivo znanstveno raziskavanje dežele Kranjske v prirodopisnem oziru.

(U mrl) je predčerašnjim t. j. 8. t. m. v Mariboru l. 1880. vpokojeni nadučitelj Velikonedeljski, gospod Jožef Schmidinger v 76. letu svoje dobe. Naj v miru počiva!

(Gladujoči učitelji.) Kakor poroča „Kurier Lwowski“ živi učiteljstvo v gorskih krajih zapadne Galicije v veliki bēdi in trpi hudo pomanjkanje. Meseca grudna minolega leta sta 16letna učiteljica v vasi Grokow in 24letni učitelj v Bubszebnju umrla — baje gladi. Da se pomanjkanju vsaj nekoliko opomore, ustanovili so se v okrajih Borszczow in Czortkow odbori, da priskočijo na pomoč stradajočim ljudskim učiteljem. — Je-li to tudi znamenje časa?

Premembe pri učiteljstvu. Gospod Ivan Strelec, učitelj pri Sv. Juriju na Ščavnici dobil je nadučiteljsko mesto pri Sv. Andraži v Slov,

gor.; gospod Ivan Jaklič, učitelj-voditelj v Poljanici, postal je nadučitelj v Črmošnjicah, gospod Pavel Gorjup, začasni učitelj-voditelj v Blagovici pa je na svojem mestu stalno umeščen. Nadalje so stalni umeščeni v svojih službah ti-le podučitelji oziroma podučiteljice: gospod Jožef Kranjc v Šmartnem ob Paki, gospod Radoslav Knaflič v Št. Juriju ob južni železnici, gospod Radoslav Pukmeister v Čadramljih, gospod Jožef Čeh pri Sv. Andražu v Slov. gor., gspđ. Anka Moos v Žalcu, gspđ. Albina Thienel v Št. Petru v Sav. dol. in gspđ. Marija Cidrih v Pletrovčah. — Nadučitelja gg. Jarnej Marko na Muti in Franc Silvester pri Sv. Barbari v Halozah ter podučiteljica Matilda Schott v Šmartnem pri Gornjemgradu stopili so v pokoj.

Raznoternosti.

[Kako se pripravlja rožno olje.] Zgodovina nam pripoveduje, da se je to olje iznašlo v Indiji, zdaj dobiva se največ v Bolgarski, kjer se na ogromno razsežnih poljih gojijo rože. Za 1kg rožnega olja potrebuje se 3000kg rož. Cena 1kg pravega olja boljše vrste je 500 gld. takó da se

splača gojitev rož in ako se dobi primeroma na leto 3000kg rož. olja, reprezentuje to dokajšnji znesek 1.500.000 gld.! Rožno olje se pripravlja po prekanji. Često — vže v Bolgarski — kazi pa se z razno primesjo. Cena 1dkg nepravega rožnega olja znaša pri nas do 4 gld. 20 kr. Bes. uč.

Listnica.

J. M. v G.: Hvala. Najbrž porabimo. — Y.: Ne maramo! Po „pesimistovi“ prispodobitvi o starejem in mlajšem bratu se „Popotnik“ ne more čutiti prizadetega. Temu bode vsak, kdor učiteljske naše razmere in delovanje naše motri vedrim očesom, tudi rad pritrdil. Prispodobno smatramo še dovolj posrečeno spisno vajo, ki pa je zaželjeni namen popolnoma zgrešila — če namreč pisec meni, da se na tak način „sloga jači“. To je naša prva in zadnja beseda! — 22. V medsebojnem uradovanju viših uradov s podrejenimi gre le višim epitheton: slavni, visoki itd.; smešno bi torej bilo, ako bi krajni šolski svet zahteval od svojega predstojnega okr. šolsk. sveta, da ga nazivlja „slavni“ ali kako drugače. — Zdravi! — R. K.: Zakaj tako, naznanimo Vam pismeno. Prosimo nadaljujte!

Razpisi natečajev.

Št. 71.
I.

Podučiteljsko mesto.

(Opetni razpis.)

Na četirirazredni ljudski šoli III. plač. razreda v Ribnici umešča se podučiteljsko mesto — po okolišnih s prostim stanovanjem — definitivno ali tudi provizorično.

Prosilci event. prosilke naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, predpisanim potom do 22. februarja t. l. pri krajnem šolskem svetu v Ribnici (Reifnig a. d. K. B.).

Znanje slovenskega jezika je potrebno.

Okr. š. svet v Marenbergu, 28. febr. 1892.

Predsednik: Finetti s. r.

Štev. 70, kr. 8, s.

Naznanilo.

V tukajšnjem okraji popolniti so stalno ali začasno nastopne službe učiteljic:

1. Na dvorazredni mešani ljudski šoli v Jelšanah mesto učiteljice III. plačilne vrste se slovenskim učnim jezikom;

2. na dekliški dvorazrednici v Kastvu mesto podučiteljice s hrvatskim učnim jezikom.

S temi službami skopčani dohodki in vžitki določeni so v deželni postavi za Istro iz dne 3. nov. 1874 d. p. l. št. 15.

Prosilke za te službe naj svoje pravilno opremljene prošnje v 14 dneh službenim potom podpisane uradu predložé.

C. kr. okr. š. svet Volosko, 3. febr. 1892.

Predsednik.

Št. 80.

Podučiteljsko mesto.

Na četirirazredni šoli pri Sv. Marjeti pod Ptujem, IV. plač. razreda s prostim stanovanjem, se popolni podučiteljsko mesto definitivno ali začasno.

Prosilci, slovenskega in nemškega jezika popolnoma vešči, naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstrijski državljani, do 29. februarja t. l. pri krajnem šolskem svetu Sv. Marjeta pod Ptujem (pošta Možgance).

Okr. šolski svet Ptuj, 24. januarja 1892.

1-2

Predsednik: Scherer s. r.

Št. 24.

Podučiteljski mesti.

V gornjegraškem šolskem okraji se s pričetkom poletnega tečaja umeščate ti-le podučiteljski službi definitivno ali tudi provizorično.

1. Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli IV. plačilnega razreda v Rečici s prostim stanovanjem in pri prov. nameščenju z osobno doklado 30 gld., dokler dotični svojo službo povoljno opravlja.

2. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli III. plačilnega razreda v Gorici s prostim stanovanjem.

Prosilci, event. prosilke naj vložijo svoje redno opremljene prošnje z dokazom, da so avstr. državljani, predpisanim potom do 29. februarja t. l. pri okr. šolskem svetu v Rečici in Gorici.

Znanje slovenskega jezika je potrebno.

Okr. šolski svet Gornjigrad, 20. jan. 1892.

1-2

Predsednik: Wagner s. r.

Vseбина. I. 300letn. rojstva J. A. Komenskega. (R. K.) — II. Pregovori in izreki ter njih obravnava v ljudski šoli. (Za nagrado.) (Konec.) — III. Slovstvo. (Ocene. Novosti.) — IV. Doneski k zgodovini naših sol. (VIII.) (Iv. Strelec.) — V. Proslava 300letnice J. A. Komenskega. (Drobnosti.) — VI. Dopisi in druge vesti. — Raznoternosti. — Listnica. — VII. Natečaj.

Ob rojstveni 300-letnici
Jana Amosa Komenskega

(1592 — 1892).

Zložil Fr. Gestrin.

Vglasbil

Dr. Gustav Ipavie.

1892.

Založila „Zaveza slov. učiteljskih društev v Krškem“.

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.

Moški zbor.

Allegromoderato.

poco decresc.

Kve-ne-li so me, či, od-meval je krik, Smrti-t ja, svobodo je!
A njega se tu-di ni ognil vi-har, Ki ru-sil mu-je domo-
Ia - lovi ki xiblje jih nemško mor-je, Plu-joč ob Komenskega

že - la Besnel je obup in u-mor in požig u-
vi - no Pregnan je ostavil svoj dom samotar o-
gro - bi Od veka do veka skrivnostno šume od

1. mor no -
 2. sa - mo -
 3. šu -
 1. mor in po - žig u -
 2. stavil svoj dom svoj
 3. veka do ve - k'sk'rio

žig tar me mor in požig - Pregnan je ostavil svoj dom samotar O-
dom samotar Od veka do veka skrivnostno šume

1. u - mor in po - žig Bes-
 2. pregnan sa - motar
 3. do veka šume O-
 1. besnel je umor in požig Kot
 2. ostavil svoj dom samotar
 3. do veka skrivnostno šume

poco rit.

nela Morava je ce-la
 hrnil ko-rak je v tujino
 neli vspavan ko rahlo bi

1. Mo-ra-va je ce-la
 2. Ko-rak je v tu-ji-no
 3. Vspavan-ko rah-lo bi

1. Le
 2. In
 3. Ti

1. Besnela Mo-ra-va ce-la
 2. Obrnil ko-rak v tu-ji-no
 3. Kot pe-li, kot peč rahlo bi

poco meno mosso stringendo molto crescendo

1. v tihem xatišji tih mislec je žil. In mislil kako bi svoj rod prerodil, In
 2. tu di na tujem je mislil in žil, Da bi iz človeka človeka vxgojil, Da
 3. zoro užgal si, razjasnil si dan, Spi mirno, slovanski modrec nelikan,

* Spi

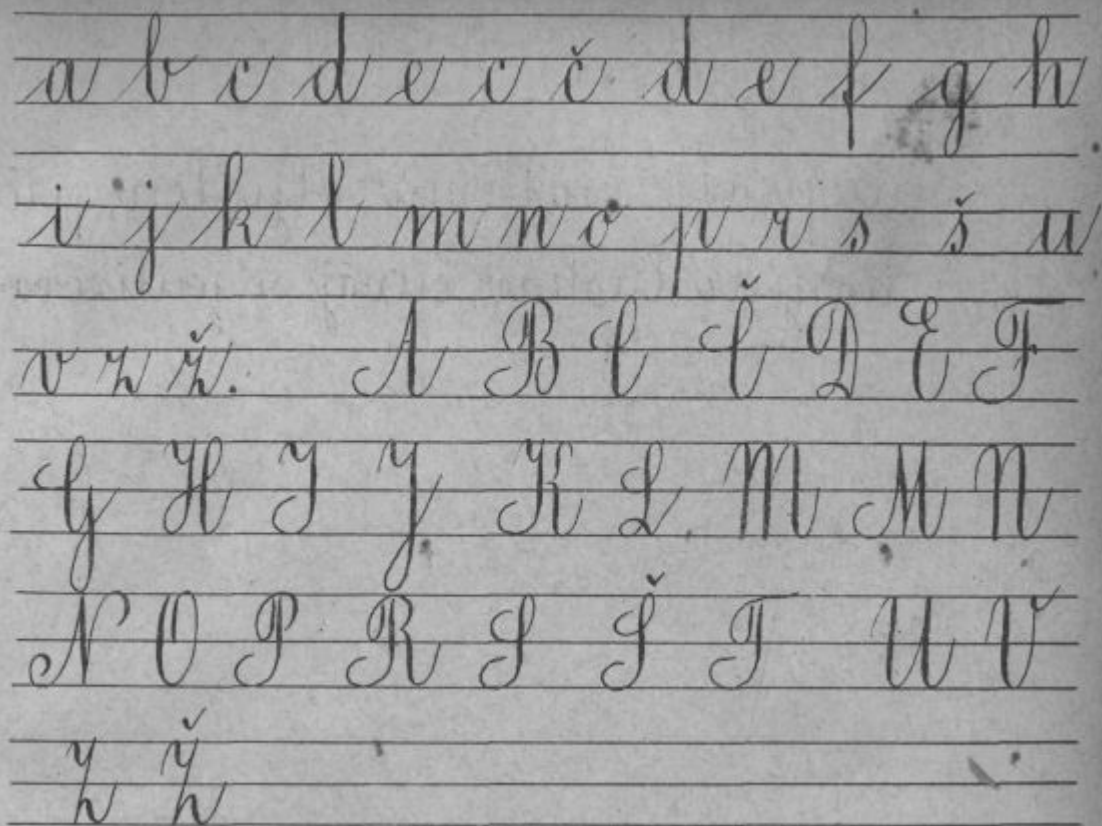
poco rit. *a tempo*

mis-lil, in mis-lil Kako bi svoj rod prerodil Le-dil
 bi da bi iz človeka človeka vxgojil Da-jil
 mir-no spi mir-no slovanski modrec nelikan Spi-kan

*) Zadnja vrsta „spi mirno“ počasi in pu, slovanski modrec nelikan”
 zopet poco stringendo.

N Nil, M Milan, U
 Upsala, H Zagreb, H
 zemlja, O Odra, L
 telje L Lnovice, G Gra-
 dec, E Emil, I
 Iarno, J Jiška, L Loka,
 I Ist, F Fran, B Brno,
 R Reka, P Pulj, D Durnav, J
 Ivan, J Jošt, H Hum, E H
 Kranj, A Adam, M Mari-
 bor, N Nazaret.

Obliki M N ste za višjo stopinjo.

Školskega pravoučnice.

I. Ne govori vsega, kar veš, ne veruj vsega, kar vidiš; ne želi vsega, kar vidiš, ne stori vsega kar moreš, temveč, kar moraš, stori dobro in bodi sprezen!

II. Bodi skromen, sramežljiv, molčič, a nikoli ne pregovoren! Kadar kdo drug govori, molči; ako k tebi govori, poslušaj; ako ti kdo kaj naroča, stori

mu po volji!

III. Bodi proti vsakemu vljuden, proti nikomur laskav, čuvaj se prilixovanja!

IV. Bodi spraven in pravičen! Ne želi si ničesar tujega, ničesar si ne prisvajaj!

V. Udaj se marljivosti, praznovanje prepuščaj lenuhom!

VI. Bodi dobrotljiv in milosrčen!

VII. Ako te je kdo razžalil, odpusti mu!

VIII. Govori vedno istino in ne laži se!

IX. Ne zavida nikomur, skazuj se hvaležnega vsakemu in dopa-
dal boš vsem ljudem.